

C-734/22. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2022. november 29.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság, Ausztria)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2022. október 17.

Felülvizsgálatot kérelmező fél:

Republik Österreich, képviseli: a Finanzprokuratur

A felülvizsgálati eljárásban ellenérdekű fél:

GM

Az alapeljárás tárgya

A környezetkímélő gazdálkodási formák területalapú támogatása, amelyet a támogatást igénylők többéves kötelezettségvállalásokhoz magánjogi szerződéseken keresztül kapnak – Helyszíni ellenőrzések – A támogatási követelmények be nem tartása – Visszafizetési igények elévülése – Elévülési idő megszakítása peren kívüli fizetési felszólítással?

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

A 2988/95/EK, Euratom rendelet 3. cikkének értelmezése, EUMSZ 267. cikk

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló, 1995. december 18-i 2988/95/EK, Euratom tanácsi rendelet (HL 1995. L 312., 1995.12.23., 1. o.) 3. cikkét közvetlenül alkalmazni kell-e azokra a követelésekre, amelyeket az Osztrák Köztársaság az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési

Alapból nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló, 2005. szeptember 20-i 1698/2005/EK tanácsi rendelet (EMVA) (HL 2005. L 277., 1. o.) szerinti agrár-környezetvédelmi intézkedésnek minősülő program keretében nyújtott szerződéses támogatásra pályázóknak nyújtott támogatásként magánjogi eszközökkel visszakövetel, mert a támogatás kedvezményezettje szerződéses kötelezettségeket sértett?

2. Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén úgy kell-e értelmezni az első kérdésben említett rendelet 3. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdését, hogy az elévülést megszakító vizsgálatról vagy eljárásról van szó akkor is, ha a támogató a követelés első peren kívüli visszafizetési felszólítást követően – szükség esetén többször is – ismételten felszólítja a kedvezményezettet a fizetésre, és fizetési felszólítást peren kívül teszi meg ahelyett, hogy a visszafizetési igényét bírósági úton érvényesítené?

3. Az első kérdésre adandó nemleges válasz esetén, összeegyeztethető-e az uniós joggal, különösen az arányosság elvével a nemzeti polgári jog szerinti harmincéves elévülési idő alkalmazása az első kérdésben említett visszakövetelési igényekre?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

Az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló, 1995. december 18-i 2988/95/EK, Euratom tanácsi rendelet 1. és 3. cikke

A hivatkozott nemzeti jogi rendelkezések

Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (általános polgári törvénykönyv, a továbbiakban: ABGB) 1336. §-a, 1478. §-a és 1489. §-a

Sonderrichtlinie des Bundesministers für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft (BMLFUW) für das Österreichische Programm zur Förderung einer umweltgerechten, extensiven und den natürlichen Lebensraum schützenden Landwirtschaft (SRL-ÖPUL 2007) (A szövetségi mezőgazdasági, erdészeti, környezetvédelmi és vízügyi miniszter [BMLFUW] külön iránymutatása a környezetbarát, extenzív, a természetes élőhelyet védő mezőgazdaság előmozdítására irányuló osztrák programhoz [SRL-ÖPUL 2007]).

A tényállás és az eljárás rövid bemutatása

- 1 A felperes Osztrák Köztársaság az eljárás tárgyát képező időszakban (2007 és 2013 között) kínálta az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló, 2005. szeptember 20-i 1698/2005/EK tanácsi rendelet szerinti és az Európai Unió által társfinanszírozott agrár-környezetvédelmi intézkedésként az Österreichische Programm für

umweltgerechte Landwirtschaft (ÖPUL) 2007 programot (környezetbarát mezőgazdaság előmozdítására irányuló osztrák program). Az adminisztrációért a felperes nevében és számlájára az Agrarmarkt Austria GmbH (AMA) felelt.

- 2 A támogatásokat a támogatást igénylőkkel kötött szerződések útján bonyolították le. Az ÖPUL keretében területalapú támogatásokat adtak a környezetkímélő gazdálkodási formákhoz, amelyekhez a támogatást igénylőknek többéves kötelezettségvállalásokat kellett tenniük.
- 3 Az alperes egy mezőgazdasági üzem gazdálkodójaként vett részt az ÖPUL-ban a 2007 és 2013 közötti hétéves időszakban. A 2013. december 5-én/9-én és 2014. január 9-én tartott helyszíni ellenőrzéseket követően a felperes a 2008 és 2010 közötti, valamint a 2012 és 2013 közötti igénylési években nyújtott támogatások visszatérítését kérte a követelés összegének (44 751,58 euró) erejéig, mivel állítólag eltérések voltak az igénylés tárgyát képező és a ténylegesen támogatható területek között. Amennyiben a 2012-ben és 2013-ban igénylés tárgyát képező, de már nem támogatható területek (kivont területek) már a korábbi években is szerepeltek az ÖPUL-ban, az alperes megszegte a hétéves időszakot felölelő kötelezettségvállalást. Ezért a felperes a kivont területekre a 2008 és 2012 közötti pályázati évekre nyújtott támogatásokat is visszaköveteli. Az AMA megküldte az alperesnek a vizsgálati jelentést és 2014. március 26-án és 2014. június 26-án kelt visszakövetelési értesítéseket. Ezt követően megkapta a 2015. május 11-én kelt (2015. május 12-én kézbesített) és a 2015. november 12-én kelt (2015. november 16-án kézbesített) fizetési emlékeztetőket, valamint a 2015. december 16-án kelt (2015. december 22-én kézbesített) „jogi lépésekkel” fenyegető fizetési felszólítást. A felperes a 2019. április 26-án benyújtott keresetében 44 751,58 euró és a 2014. április 30-tól hatályos alapkamatot meghaladó évi 2,880%-os kamatos kamat megfizetését kérte.
- 4 Az elsőfokú bíróság, a Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien (polgári ügyekben eljáró regionális bíróság, Bécs, Ausztria) az eljárás tárgyát az elévülés kérdésére korlátozta, és 2020. december 21-én hozott közbenső ítéletében kimondta, hogy a keresetben érvényesített követelés nem évült el. Jogi értelemben megerősítette a 2988/95/EK rendelet 3. cikkének alkalmazhatóságát valamennyi érvényesített követelésre. A négyéves elévülési idő 2014. január 1-jén kezdődött, és azt a visszakövetelési értesítések és a fizetési felszólítások megszakították, így a követelések nem évültek el.
- 5 A fellebbviteli bíróság, az Oberlandesgericht Wien (bécsi regionális felsőbbbíróság, Ausztria) 2021. szeptember 20-án helyt adott az alperes fellebbezésének, és elévülésre hivatkozva elutasította a kereseti kérelmet. Jogi értelemben megállapította, hogy a 2988/95/EK rendelet nem alkalmazható polgári jogi követelésekre. A nemzeti osztrák polgári jogban előírt elévülési időt kell alkalmazni. A követelések az ABGB 1489. §-a alapján elévültek.
- 6 Az Oberste Gerichtshofnak (legfelsőbb bíróság, Ausztria) a felperes felülvizsgálati kérelméről kell döntenie, amelyben a felperes az elsőfokú bíróság

ítéletének helyreállítását kéri; másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezését kéri.

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

- 7 A felperes azt állítja, hogy az SRL-ÖPUL 2007-et messzemenően az uniós rendeletek határozzák meg. A területi eltérések esetén a támogatáscsökkentések vagy visszakövetelések mértékét közvetlenül a vidékfejlesztési támogatási intézkedésekre vonatkozó ellenőrzési eljárások, valamint a kölcsönös megfeleltetés végrehajtása tekintetében az 1698/2005/EK tanácsi rendelet végrehajtására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 2011. január 27-i 65/2011/EU bizottsági rendelet 16. cikke szabályozza. Ez a rendelet az Európai Unió integrált igazgatási és ellenőrzési rendszerének (IIER) követelményeire is utal. Az, hogy a többéves időszakra vonatkozó kötelezettségvállalás be nem tartása esetén a kötelezettségvállalási időszakban nyújtott teljes támogatást vissza kell fizetni, összhangban van az 1698/2005/EK rendelet 39. cikkének (3) bekezdésével, figyelemmel a 88. cikk (4) bekezdésére.
- 8 A felperes azt állítja, hogy a 2988/95/EK, Euratom rendelet 3. cikkének (1) bekezdése szerinti négyéves elévülési idő a kötelezettségvállalási időszak végét követően, tehát 2014. január 1-jén kezdődött. Az elévülési időt az AMA eljárásai, nevezetesen a vizsgálati jelentés és a visszakövetelési értesítések, valamint a fizetési emlékeztetők kézbesítése, megszakították, aminek következtében az elévülési idő minden esetben újrakezdődött. A követelések tehát nem évültek el. Ezen túlmenően a tagállamok a 2988/95/EK, Euratom rendelet 3. cikkének (3) bekezdése alapján hosszabb elévülési időt is előírhatnak. Az osztrák polgári jog szerint bizonyos visszakövetelési igények jogalap nélküli gazdagodás címén támasztott igényeknek minősülnek. Ezért az ABGB 1478. §-a szerinti harmincéves elévülési idő alkalmazandó. Az SRL-ÖPUL 2007 1.12.2.5. pontja szerinti kamatfizetési kötelezettség (érdemben) a 65/2011/EU rendelet 5. cikkének (1) bekezdésén alapul, így a 2988/95/EK, Euratom rendelet 3. cikkében foglalt elévülési idő a kamatkövetelésre is vonatkozik.
- 9 Az alperes a kereset elutasítását kéri. (Többek között) elévülési kifogást terjeszt elő a követelésekre vonatkozóan. Az SRL-ÖPUL 2007 1.12. pontja nem tartalmaz saját elévülési szabályokat, így erre a célra más jogforrásokra kell támaszkodni. A visszakövetelt összegeket az ABGB 1336. §-a értelmében vett kötbérnek minősíti. Erre az ABGB 1489. §-a szerinti, a kárról és a károkozóról való tudomásszerzéstől számított hároméves elévülési idő vonatkozik. Az elévülési idő legkésőbb a 2014. március 26-i és a 2014. június 26-i visszakövetelési iratok keltezésének időpontjában kezdődött, ezért a kereset benyújtásakor az elévülés már beállt. A 2988/95/EK, Euratom rendelet nem alkalmazható, mivel az csak a közjogi úton érvényesíthető követelésekre vonatkozik. Még ha a 2988/95/EK, Euratom rendelet alkalmazandó is lenne, a vizsgálati jelentés, a visszakövetelési értesítések és a

fizetési emlékeztetők kézbesítése nem minősül vizsgálati vagy eljárási cselekménynek, ezért nem szakítják meg az elévülési időt.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 10 Az első kérdéshez: A 2988/95/EK, Euratom rendelet 3. cikkének közvetlen alkalmazhatóságának a kérdése a jelen jogvita szempontjából döntő jelentőségű. Amennyiben a 2988/95/EK rendelet 3. cikke közvetlenül alkalmazandó az érvényesített követelések elévülésének megítélésére, az alperes nem hivatkozhat az ABGB 1489. §-ában foglalt rövidebb, hároméves elévülési időre. A felperes a maga részéről nem hivatkozhatott az ABGB 1478. §-ában foglalt harmincéves elévülési időre, mivel az arányosság elvével ellentétes, hogy a tagállamok harmincéves elévülési időt alkalmazzanak a jogellenesen nyújtott támogatások visszafizetésére vonatkozó jogvitákra a 2988/95/EK rendelet 3. cikkének (3) bekezdésében biztosított lehetőséggel élve (a Bíróság 2011. május 5-i ítélete, C-201/10 és C-202/10, Ze Fu Fleischhandel és Vion Trading, ECLI:EU:C:2011:282, 47. pont).
- 11 A második kérdéshez: az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés azt hivatott tisztázni a magánjogi támogatások esetében, hogy a vizsgálatokat már befejező és a támogatás kedvezményezettjével szemben a visszafizetési igényét peren kívül érvényesítő támogató fizetési emlékeztetőkkel elérheti-e az elévülési idő megszakítását és így – a 2988/95/EK, Euratom rendelet 3. cikke (1) bekezdésének negyedik albekezdése szerinti abszolút határidő keretein belül – az elévülési idő meghosszabbítását, holott az nem akadályozza a követelés bírósági érvényesítését, hogy a tényállás tisztázásához hosszabb időre van szükség.
- 12 A harmadik kérdéshez: Az Európai Unió Bírósága az ÖPUL vonatkozásában kifejezetten kimondta, hogy amennyiben a közösségi jog nem tartalmaz vonatkozó szabályozást, semmi sem szól az ellen, hogy az Osztrák Köztársaság a nemzeti támogatási programokat magánjogi jogügyletek, például szerződések útján hajtsa végre. E nemzeti rendelkezések alkalmazása azonban nem érintheti a közösségi jog hatályát és érvényesülését (a Bíróság 2002. szeptember 19-i ítélete, C-336/00, Martin Huber, ECLI:EU:C:2002:509, 61. és azt követő pontok). A harmadik kérdés annak tisztázására irányul, hogy az 1698/2005/EK rendelet értelmében agrár-környezetvédelmi intézkedésnek minősülő, magánjogi formák szerint felépített nemzeti program esetében a nemzeti polgári jog elévülési idejét az uniós jog szerinti arányosság elvéhez kell-e mérni.